

Издаје сваке седмице
на читавом табаку.
Претплата, огласни до-
писи шаљу се уредниш-
тву „Глас Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину . . . . . 4 фор.
на по године . . . . . 2 „
на три месеца . . . . . 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ,
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ИЗВОД

из записника четврте редовне седнице одбора за-
друге за српску нар. штампарију држане у Н.
Саду (6. 18) марта 1875.

Бр. 16. Наредбује се да се свима честичарима, који су
потпуно 70 фор. уплатили, исплати камата до краја
1874. Осталима пак да се у смислу §. 9. штатута не
издаје, па и онима, који нису 70 фор. платили, а до-
сада су добивали „Глас Народа“ да им се са почет-
ком маја о. г. обустави шаљање листа у име камате,
пошто им исти не припада.

По горњој наредби, коју ми данас доста-
више, однадају, до сто акционара, који су
у име интереса добивали „Глас народа.“ Ја се
надам да ће господа акционари уплатити
своју респондицију и одржати своје право, али
ако и јест: благо оном ко се чему на-
да, — кад фабричар за то благо не да ни
листак артије, кад штампар за то благо не
да ни једног словца оловнога, кад лебарница
за то благо не да ни мрве леба, не могу се
ни ја ослонити на то благо.

Кад однадну до сто акционара то је ме-
ни на годину три стотине форината губитка,
а лист у томе губи све, губи себе, јер та
стотина што однада, то је она стотина, која
је учинила да лист може излазити по три
форинта и на коју сам се ја ослањао, кад
сам рекао, да је за ову годину листу опста-
нак обезбеђен.

Шта ми дакле остаје него да као мини-
стар Гици ударим намет на вилајет.

Истина ја не могу, као што је министар
Гици казао: држава несме пропасти, а само
је намет може спасти, рећи: „Глас народа“
не сме пропасти, а да не пропадне мора се
на предплатнике намет ударити, али ако
предплатници хоће, да лист излази, онда
ће штети и намет примити. Намет тај неће
велик бити, једна форинта на читаву годи-
ну а кад речем, да ће бољи рад, бољи папир,
боља слова доћи, онда та повишица не излази
ни толика, а и у томе случају остаје „Глас
народа“ најјештинији српски лист.

Међутим они и. н. претплатници ко-
ји се досад предплатише на читаву го-
дину ти ће за три форинта добивати
лист за читаву годину; који на две тре-
ћине или на по године или на четир
месеца, док то време неистече, и то за
то, да одржим према њима своју реч.

Они, који се не предплатише на више
по четир месеца не могу се тужити; јер ја
на њих рачунах само за четир месеца, као
што дакле немају они после четир месеца
према мени ни какве обвезе, немам ни ја
према њима, рачуни су наши чисти по то-
ме и ми ако даље и не будемо заједно ра-
дили то јест, ја писао а они читали „Глас
народа“, остајемо добри пријатељи.

Господа акционари, који су уплатили 70
ф. ти ће добивати, ако им је воља, и даље
лист, јер њима долази 4 ф. 20 н. интереса, да-
кле још им преостаје 20 н. годишње.

Још имам додати, да ће лист излазити
и поред слабијег одзива него што се на-
дам; али ако само они, који досада држаше
лист сада га се не одреку, онда ће уредник
„Гласа народа“ бити сам свој господар
и само слуга народа, а ни чиј више, а кад
господар ради, другчије посао иде него кад
слуга ради, најпосле ако лист не вреди че-
тир форинта не вреди ни три.

Лист није крив овоме што бива, а нисам
ни ја. И за то листа и мене ради, надам
се да не ће пријатељи ни једнога ни дру-
гога напустити. Лакше је свима по мало,
него мени једном све.

На цвети и пред ускре српски немогу
ни замислити да ће Срби у овој прилици
напустити уредника „Гласа народа“ који
ако ради листа и није доста „страсни неде-
ља“ али је доиста доста „страсни“ дана пре-
живно.

У Новоме Саду на Цвети 1875.

Манта Поповић

уредник и издавалац „Гласа народа“.

ШТА ЋЕ БИТИ СА „МАТИЦОМ СРПСКОМ.“

Лицем на Лазареву суботу о. г. држана је ванредна главна скупштина „Матице српске“ на којој беше близу стотину чланова из Н. Сада и околине и ту је на предлог школског референта бачке дијецезе Ст. В. Поповића **једногласно** решено, да и скупштина подпомогне представку председништва „Матице српске“, којом се оно што министар наводи, да треба да се Матица сели, побија, и министар моли да Матицу на миру остави.

Од како је изашла наредба министра просвете, да се сели Матица српска у Пешту и заказана скупштина Матичина ни један честит Србин није питао шта ће решити скупштина Матичина, јер је свако знао да ће решити да се не сели, али и пре овога решења и после њега свако пита: шта ће бити са „Матицом српском“?

Шта ће бити?

Остаће де и јесте.

Ми рекосмо. Ми рекосмо много, али неодустајемо од речи.

Водише истрагу против словачких гимназија и укинуше их.

Водише истрагу и против наше гимназије у Новоме Саду и ено је живи науци на част а Српству на добро и дику.

Водише истрагу против Матице словачке и баш лицем на дан састанка Матичине скупштине стиже нам словачки лист „Народне новине“ и на првоме месту донесе црн оквир с мртвачким крстом и натписом: „**Матица словенска**“ је решењем угар. кр. Министра унутрашњих дела дана 6 априла (25. марта) о. г. под бр. 125 — **сарањена**,”

Воде истрагу и против наше Матице али наша Матица неће умрети.

Зашто? — Баш за то неће, што је словачка умрла.

За то неће што ми нисмо Словаци већ Срби.

Не хвалимо се, али тако је. Тако је за то, јер смо ми живи, јер се не дамо.

Ових дана изађе на видело у угарском сабору да у Угарској има само Маџара и Срба, јер на сабору угарском, који преставља читаву земљу чусмо само Србе и Маџаре.

Реч је била о томе, да држава даде 300.000 фор. а. вр. позоришту маџарском у зајам да довида кућу, коју даје под кирију од које се издржава позориште. Ту устаде Милетић и рече да би се да је Маџар пред светом стидио, да за маџарско позориште иште новац немађарске сиротиње.

На то додаде др. Михајло Полит, да држава маџарска није држава једнога народа него да је држава од више народа. Ту се диже урнебесна вика на Полита, али Полит неузмиче, него рече, да ако Маџари и кажу да је само један народ у Маџарској, да попис народа казује, да има више другога народа у Маџарској него Маџара, те би требало онда подпомагати позоришта и других народа.

Истина, да је министар Тиса размахнуо се и реко Политу: Моли се Богу, што си мали цар, кад си посланик и седиш на сабору али дед попробај на пољу тако говорити, но све то није толико, колико што су та два Србина показала, да „Срб још живи, да је јунак,“ а са јунаком се другчије поступа него са плашљивцем, и то је оно из чега изводимо, да ће се Маџари добро промислити пре него што укину Матицу српску, ако она не би се никако хтела селити у Пешту, што нити треба нити хоће.

Да ће путница надићи Краљевића Марка и кад спава види се и отуда, што лист „Лојд Пештански“ који добро знаде од куд ветар дува, прими из Новог Сада телеграм у коме се јавља, да је скупштина Матичина **многобројно** посећена, и да је **мирно и достојанствено** свршена, а тако добре речи непушта ју се у лист, кад се зна, да ће зло бити.

Дакле и опет велимо: Матица остаје де је.

НЕШТО ИЗ НАУКЕ О ВРЕМЕНУ.

(Наставак.)

III. Ваздушно струје и време.

Ако смо ради да јасно појмимо услове времена, ваља добро да узмемо на ум ово што иде.

Истина да од сунца зависи лето и зима, јер његови зраци изазивају топлоту а без њих влада хладноћа, али опет оно само не узрокује време у ужем смислу, т. ј. свакидашње.

Кад би оно зависило само од сунца, то би на сваком извесном делу земље, и у свако извесно доба године владала не промењљива топлота и хладноћа; али сунце изазива кретање ваздуха, отуда струје ветрови из хладних предела у топле, из топлих у хладне, и доносе собом час ведро час облачно небо,

час кишу час светао дан час снег, час град, час хладноћу усред лета а топлоту у сред зиме, час мразовите ноћи у лето, а топло јутово време у зиму. Једном речи: Кретање ваздуха, ветар дакле, гради у самој ствари време, т. ј. промену из топлоте у хладноћу, из сухоте у влажност, под чиме се и разуме право време.

Али одкуда постаје ветар?

Он постаје упливом сунчане топлоте на ваздух.

Цела је земља обавијена паровитим омотачем, што се зове ваздух. Особина је ваздуха као и свих тела, да се шири кад се загреје. Кад бешику напуњену ваздухом и добро завезану метемо на топлу пећ, ваздух се у њој шири све више, тако да се најпосле сама распрене с јаким пуцњем. Раширени топал ваздух лакши је но густ хладан, с тога се и пење на више непрестано.

Отуда се високе одаје греју лоше, јер се топлији ваздух пење на више тавану. У свакој је одаји дакле, хладније на поду, но к тавану на више. Стога нам је зими хладно ногама у одаји, и ако су одевене топлим чарапама и обућом, а међутим руке наше не осећају ту хладноћу, и ако су голе, а осем тога чудимо се, кад се и у похладној соби на лествицама приближимо тавану, како је горе топло. Отуда се с правом мухама допада, да се шетају под јесен по таваници, јер тамо још влада летња топлота, док доле према поду влада зимња хладноћа, почем се загрејан ваздух пење на више као лакши.

Па тако је што и на нашој земљи. У топломе појасу, око полутара, сунце загрева ваздух

непрестано, и он се тамо диже у висину. С обе стране опет, како са северне тако и са јужне земљине полутине, струји не престано хладнији ваздух, да попуни ону празнину на полутару. Овај хладан ваздух опет се загреје, пење се на више, а хладнији долази на ново. Тим струјањем разређује се ваздух на обртима, али га у исти мах попуњује онај загрејани ваздух, што је се био на полутару попео на више.

На тај начин постају струје у ваздуху, које из године у годину вечито трају, и тим струјама, доле при површини земљиној, јури ваздух од оба обрта к полутару, док високо горе, загрејани ваздух од полутара тече обртима.

Стога се с правом вели, да ваздух кружи непрестано, од обрта полутару доле при земљи, а горе високо у ваздуху од полутара обртима.

Кога није мрзило да се занима посматрањем природних појава, томе биће да је се тако што десило и у обичном животу, Кад се зими јако задими у соби, онда се отвара прозор; тада је сваки могао приметити, како у горњој половини отворенога прозора дим јури на поље, а на доњој чини се као да бежи назад у собу. — Том приликом пажљиви посматрач може видети, како се ту крећу две струје у противноме правцу, а у средини се обе сударају и као неки вихор граде, што се сасвим лепо може опазити на диму.

Ето, тако исто двојако струјање траје на земљи не престано, и ми ћемо видети, од каквога је оно уплива на време.

О В О Ћ У.

предавање др. Ђорђа Патошевића.

(Наставак.)

У среду 19. марта говорено је о начинима како се лако и брзо може доћи до мноштва вођака и богатства од њих.

Прво је наведено: да ваља у овом као и у другом подухвату побудити у народу вољу и љубав к ствари, а у томе треба да су свештеници први; у срцу народа живећи најбоље могу подизати своје на све што је лепо и корисно, код свију народа су свештеници највише у овој струци учинили. Није љеност народа крива, што није пуно вођака свуда, него незнање и предрасуде, а проту том стоје свештеници као свети борци учитељи и узори. Степен на ком вођарство у ког народа стоји извесно је мерило његове просвете, а још извесније мерило вредности његовог свештенства. Насад

вођака је од велике моралне користи. Голотиња и невоља је неваљач и зликовац, а за морал у свету и нема други, који ће толико одговарати као свештеници. Од њих ће се искати крв народа пропадајућег. Они су сами вође међ људима, и по родовима се знају, а њихове усне науку држе, и кроз њихова уста бог говори. Ту су наведена имена од сл. народа, који ће као сунца сијати до века: Обрлин код Страсбурга Крест код Франкфурта, којих најсиротиње и најмање општиниче узимљу данас свага преко 60,000 ф. за вође, Фишер у Чешкој, тако беше и наш старац парох Паво Бибић у Меленци, којег ће се име спомињати док буде Срба било. Таких сл. народа има данас све више у свију народа око нас. Хоће ли се и оне наше старе и свете свештеничке

породице пробудити, које пуно вођака имају, и рај преневодеајући свуда га око себе и својих дизаху.

И намастери су од постанка били узори у вођарству. Над свима стоји онај картауски код Париза, који прошлог столећа преко 40 милијона најплеменитијих младица раздаде. Из епископских дворова треба покрет да изађе. Онда да се начине говори за свештенике. Кад св. владике стану за тим и своје свештенство зајну, онда ће у часу свијнути рај од вођака лепше но игда.

Исто толико могу и учитељи са школском децом да учине. У нас у Угарској има на 150,000 за школу деце. Нека свако само 20 до 30 зрна семена ил коштице засади, пак је за годину дана дигнуто 3 до 4 милијона вођака, а за 10 год, или $\frac{1}{3}$ учитељске службе пуна земља, које ће нам пре него што она деца људи буду носити сваке год. на 30 до 40 милијона ф. а у нас има сила више правних земаља, и свако дете може сто пута више коштица и семена сваке год. у земљу заронити. А сва деца воле то и радо ће све шта треба радити. Ту су наведене многе користи од тога рада у погледу васпитања и какав благотворан утлив има вође с педагошког погледа.

Ал и по учитеље је направ деци од велике користи. С тога је и у дужност стављено дизање вођака с децом и води се о томе рачун, а иште и понос учитељски. Просвета народа поглавити је плод школе. Где с вођем рђаво стоји и просветом ово упоред иде, и што је где више вођака извесни је знак умности и поноса учитеља и свештеника у оком месту. То иште и сопствен интерес учитеља. Свуда је тужбе, да су учитељске плате мале, и да неће школом на боље поћи, док се те плате знатно не поправе; а ту могу сами највише помоћи настојећи да народ што више вођака дигне. Више ово до њих стоји, него до икога, и није кривице до народа, него до њихове невештине с народом. Ту су наведени примери, како учитељи који хоће, на стотине ф. узимљу сваке год. продајом младица, а на иљаде ф. за вође спремно за трговину.

Најпосле иште и интерес саме деце, да свако за детинства себи подигне ових лепих капитала, што више.

Овим ће учитељи данас у овој невољи свију више завредити него учењем читању и писању; а за изучење учитеља дају се практични течајеви. Најлепши за наше у Клостернајбургу код Беча. Са 100 ф. може сваки стићи научити и доћи, а то може свака већа општина, која више учитеља плаћа једном дати. Епархијски одбори позвали су наше општине на прилоге.

Најпосле наведено је: како ми у погледу школа и пргава учитеља и свештеника пропадамо од сиротиње, а овамо стојимо у пределима најблагословенијим за вође и можемо богатији бити, него ма који од суседних народа, па ма колико тамо фабрике и индустрија радила.

Ал треба и сви остали разумни и свесни да помогну свештенике и учитеље у овом раду, има много примера од људи, који умеше своје свештенике и учитеље пробудити, те се заузеше за ово. Сви отлични и богати људи у срећних народа држе у овом свој понос на свим начинима потпомажу дизање племен. вођака. Могу и мањи људи много учинити. Пример сл. Јуренде, који с 1 малог јутра земље преко 300,000 младица поклони. Данас се у Америци завештавају тестаментом, капитал на то, да се у оном месту што више дигне вођака, правих рајева, и сви хвале ова завештања над свима. И управе паропловске потпомажу вођарство свуда, где год је агенат човек поносит. Занатлије су свуда више него други за ову ствар учинили, а за своју корист дигнути патуце и чардаклије, које многом више носе, него неки занат. И свака добра домаћица ако само неколико вођака дигне, учини кући много користи и радости, а многој су у старости те вође бољи ранитељи него неки неблагодарни синак ил ћерка. И које мајке волу, да синци сачувају мајчину кућу и земљу нека вође дигну, ове и по смрти мајчиној вичу, да не пушта из шака оне свете дедовске земље и славе и господарства ни пријатељу.

Ал најбоље унапреде ствар ову вођарска друштва. Ту је наведено шта све вођарска друштва раде и смишљају и била је реч: о друштвеним већњацима, изложбама вођа и свечаностима, о путничким учитељима, вођарским течајевима, збиркама, сликама, књигама, листовима, о наградама и др. и користи од свачега. Ту је за узор стављено славно чешко вођарско друштво и тог највећи помагач сл. гроф Карло Котек, који за свој рад у овој струци највећу на свету славу заслужује. Ту је наведено много, шта је и како то друштво радило, али и успело и данас стоји Ческа као пуна кошница, има преко 20 милијона вођака рађајућих, а до коју год. биће много више, што ће оној малој земљи богатства начинити, како ће се у свету мало наћи. Онако друштво треба и нама и ко за тим стане, да се установи имаће у народу заслуге као и онај ко највећу задужбину учини.

Још пре ће се подићи вође и одржати, кад свака општина, као по Немачкој и Ческој погоди вешта вођара и чувара, па да тај уради за све. Има их у Ческој Моравској Штајерској Крањској за 4 ил 5 стотина ф. Где год се ово учинило опазно се дивски напредак. Више овај вреди у месту него књиге и говори, у њега сваки види шта се и како се ради. Ту су наведени услови, како се ови погоде и плаћају. У Немачкој даје се 30 до 35 ф. од свако 1000 вођака за рад. Још би га ваљало и на то обвезати, да сваке године дигне на 40 до 50 иљада младица које ће се становницима на поклон давати, под условом, ако одчувају, друкче да плате.

Још даље ће поћи ова ствар ако се дигну вођарске школе, па да се научно вештачки око во-

Бака ради. А школе су ове најјевтиније, довољно је 1 професор, дакле 1000 до 1200 фор. плате, свака жупанија може по 1 држати, тај професор имао би давати и течајеве за учитеље, могло би бити и путнички учитељ и надзорник општинских вођњака. Оснивање ових школа највећа је данас задужбина. Прошло је време незналачка господарства, данас треба практичних знања, у нас је сила мање земље у рукама са овога страховито лакоумног расућкања за ово последње 20 год. а дације све веће па или рђаве г. навале, те су данас ова ратарска знања свима нужна, и ове ће школе нас подићи, на онда ће и друге процветати, а без ових

и оне ће пропасти. Ту су претрешене и ратарске школе по угарској, којих је 3 на 15 милијона народа, сатира и знак, како се и у највишим посланичким круговима увиђа, шта земљи на ово данас оскудно време треба. На место ратарске дизати ератарске школе и данас још непоњатно је. Наши епархијски школс. одбори позвали су све општине на добровољне прилоге рад подизања ових школа, и многе су се одазвале, највећима честита општина Ириг, која је 10 пута више завештала, и стављена за узор, и јавно изречена захвалност честитим члановима и председнику што су положили основ школе од недогледна замашаја за благостање народа.

ПОДЛИСТАК.

ЈЕДАН ГЛАС ИЗ ТАВНИЦЕ.*)

Од попа Л.

I.

Иди и реци им шта су ти очи видиле.
Неће ме чути госпoде. —

А шта је да чују? Добри ће те чути, а твоја реч, прешав невидљиво у друге, изиће им жива пред очи када их огањ мојега гњева прожеже. —

Госпoде ти знаш, ја сам стар а немам више ни гласа. Допусти твоме служи да се поодмори пре но што ће поћи. Још неколико тренутака, и више га неће бити. —

А баш зато нетреба узаман пропуштати време; кад је сунце на заходу, онда путник највише хита. Не тражи одмора онамо где га неможе бити: одмор ће доћи у своје време. Опомени се оних, који лежући у гроб, меташе своје мачеве себи за узглавље: мач, то је одар јаких људи. —

Ићи ћу госпoде, где год хоћеш да идем: што наложиш извршићу, борићу се за правду твоју, док је умени душа жива. —

Иди дакле, и небој се ничега. Ја ћу бити поред тебе у снази својој, ја ћу уметати у твоја уста оно што ћеш говорити.

Земља је умотана маглом од грехова, ја ћу послати буру да јерастера.

Људи непоштени благују у својим делима, мисле да им је сила осигурана за свагда. Заповедио сам једном црвку да им подгризе корен; сутра ће дрво сухо бити до врха.

Мој се дан приближује и скоро ће доћи.

Говори тиранима; пусти им моје претње у ухо; ули им у душу хладан страх и то нека им буде прва каштига.

Они рекоше даме нема: видиће има ли ме!

Говори угњетачима, уви их у јауке и писку, у запевке њихових жртава, нека их чују

када сан бораве, па и онда када су будни; нека их гледају како лутају околу њих као бледе хавети, као мрке сенке, и нека их свуда прати страховито превиђање; нека их не оставља ни дању ни ноћу; нека у сумраку када се оправљају на своје безбожне пирове осећају на телу своме дахове тију чудовишта, и нека дркћу у ужасу.

Говори угњетенима: реци им да моје око бди над њима, да је глас њиховога бола допро до мене, да ћу га прометнути у глас од весела.

Реци им да ће они правдом и љубављу надвладати људе хрђаве и користољубиве, који сад њих исисавају.

Када би могло бити да зло сруши васиону, она би опет поникла из једне сузе праведникове.

Говори свима који плачу, свима који желе оно што је добро, који ми се у молитвима обраћају овим чистим речима: неж дође царство твоје!

Оно ће доћи, ја сам то обећао, ја сам се на то заклео у самога себе.

Чедо будућности, бери палме, спремај песме од весела да прославиш његово наступање. Мала се деца већ смеше у колевци јер су га видели у својим сновима пророчким.

* Попа, који је овај глас из тавнице писао, био је на правди бога у тавницу бачен, што је бранио истину од лажи, гоњенога од насилника, честита радина од грута и т. д. Стар је већ био, и кад је хтео из тавнице изаћи наумио је био, да се смири, али му Бог наза, да докле га траје неоставља слова божијега па бог неће оставити ни њега ни оне, који му слово слушају и који тако творе. И он се покори вољи божијој и учаше и пером и устима слово божије.

А сатана у тами својој, дркће у немоме страху: на тајанственом истоку, онамо где се живот промаља, опазио је знак угрожљиви, нешто и дивно и огромно, као сен руке моје.

II.

Сунце се родило јарко; његов се зрак прелива по врховима брдским, пробијајући тавне сенке шумске, блистав, преламајући се на влажноме праху, који покрива танана влакна, мрежу невидљиву и покретну што се отегла по ливади, по пољу, здрав мирис, као дах ђенија земаљскога, пуни чист зрак; тајанствени звуци, мрморе непознате гласове, које ухо једва може да ухвати, — последњи одјек санова ноћних.

Велики си, Господе, у делима својим.

И ја видех где излазе из колиба раштрканих по брежуљцима, по долинама, људе зрелих година, и друге млађе, бледе, мршаве погурене под теретом справа за урађивање земље. Они се мицаше лагано, као да су вукли незнам какав терет унутрашњи. По некад, заустављајући се, њихово се око дивило свима тим красотата божајим.

И они су били тужни.

Дрва набујала соком плодовитим, говорише им: видители ово цвеће, скоро ће се прометнути у плодове, који ће сазрети за вас.

И они су били тужни.

Чокот је говорио: ја вготовљавам кришом у мојој лози сок, који окрепљава, који ће вас расположити, који ће загрејати ваше ледене чланове, када зима наступи.

И они су били тужни.

Ливаде им говорише: спремили смо пир вашим овцама, вашим биковима, вашим кравицама; догоните их, они ће вам дати на сто начина оно што од нас добију.

И они су били тужни.

А и класје им говорило: је су ливам амбарови спремни? Дан, ноћ ми радимо да их напунимо. Не брините се ни за себе ни за ваше жене и дечицу. Бог нас је наредио да их свачим задовољимо.

И они су били тужни.

Цела им је природа клицала:

Ја сам мајка вапа; ходите ходите, сви на прса моја да се нахраните соком мојих дојка које никад не пресишу.

И они су били тужни, и прса им се надимаше, и крупне им сузе ударише на очи.

Шта ће то рећи, Господе? и шта је то на дну душе човекове?

Они су тужни, јер плодови не сазревају за њих; јер сок од лозе неће разгревати њих у зиму; јер неће добити ништа ни од руна својих оваца, ни од млека њихових кравица ни од меса њихових бикова; јер ће други жњети њихове њиве, које су они засејали у муци и зноју; јер већ чују своју дечицу како пиште: гладни смо, и виде како ће препући срце онима, који су им живот дали; јер се ужасна једна фајта људска, која нити осећања има нити се уме сажалити, ставила између њих и мајке природе, која и незна које доји.

А твоја правда господе!

Она ће доћи, веруј; а дан када она дође, биће дан славе на небу, а дан велике радости на земљи.

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

Нови Сад на Цвети 1875. Данае су у српском народном позоришту престављане „српске Цвети“. То је жива прича како се Србија ослободила. Зуби шкрипашмо када гледасмо како Турци муче сироткљу рају, а кад Кнез Милош разви барјак и јуначки клину: ево мене, ево рата с Турци, сузе нам од млина потекосе. Тапшасмо тако силно да су се зидови тресли. Но најлепше, најувисеније је било видети пона, како му обесише добош о врат, а он стаде ударати у њега. Тај добош спасао је Србију. Ако је млта дотле свештенство згрешило за то једно дело једнога свога друга требало би му све опростити. Још нам се српско срце највећим жаром заигра, када Кнегиња Љубица, када извикаше Милоша за кнеза, прва приђе и пољуби кнеза у руку одавајући пошту господару Србије.

Нека говорене наше Бечлије и Паризлије у стагденим ругавицама шта хоће, чист Србин навек ће преставе

у којима се износи пред њега слава или беда српска, са бурним пљескањем поздрављати.

Данашња престава требала би да поучи управу позоришну, да бар шести комад буде из српске историје и да се за љубав којеквним размаженим накама не гони у шапбак „Херцег Владислав“ и други дични јунаци српски.

Света на престави беше дупком пуно, још ове године толико не видесмо. Та Србин још своје српство љуби.

У Чуругу 6. Априла Овде су подбунили неке, да раде на томе, да се од школскога фонда српског даде дошљацима Мађарима и Немцима неки део лепим, јер ће се, вели, друкчије, више дати.

Ми ћемо ради тога, што је овај фонд постао исто тако, као и фондови осталих општина баталијонских, те једна општина, без договора с другом не треба у

томе ништа да почиње, казати како је тај фонд постао, те ће јасно бити треба ли коме што давати.

През 1848 г. покренуо је ту мисао контунски капетан Трумић, Србин. Он је преко баталиона заповедно свима општинама да одору неколико ланаца од пашњака и да то мобом раде, те шта добију отуд, да праве школски фонд. Срби су тако и радили, а швабе се ни кретале нису. О Маџарима не беше ни помена. Шваба беше тако мало, да се није узимало ни да су живи, та онде је ваљало крвавити се за Цара и државу, а то се само Србину оставило. Сада се нашло, ко ће крваву муку његову с њиме да дели. Пашњак је онда био државни и држава је на тај начин поклањала земљу Србима а ови су је радили, а друго аренда је онда готово никаква била. Срби су дакле сами ударили темељ школ. фондовимау баталијону. Фондови се зову српски општински школски фонд (serb. Gemeinde — Schulfond) дакле чисто српске општине, јер онда и не беше Шваба и Маџара општинара. Доцније од 1852 г. кад је пашњак постао својином општинском, онда је општина давала земљу да се о ње скида интерес за школски фонд, и сада има живи општинара, па нека се питају, па ће се видети, да ни један није мислио да то иде на другу него на српску школу дакле ако је, поклон је само српској школи. Али тако је, пусти петла на праг он коће и у собу. Кад је требало телећак вући Швабама и Маџарима смрдила је граница а сад им мириши граничарски фонд. Најпослед и кад би дошло до чега, ту би се морало рачунати не колико сад Шваба и Маџара има него колико их је било, а тај рачун није кадар нико ни у Чуругу ни у Жабљу изградити за то нека се смире и сами нетерају воду на златорску воденицу.

Да није то чивутско масло и оних, који с чивутом о једном највану висе. Нека се чувају да се најван неодсече, јер дубоко им је испод ногу?

У Станару 5 априла. Од 600 и више по гласу „пописа“ способне за школу мушке и женске овдашње деце (од 6 — 12 год.) једва би се у оба мушка разреда наћи могло до 100 правих и редовних ученика. А у женској школи стид ме је и казати до 20 словом двадесет ученица — више нема! Дакле до 200 мушке а 300 женске — свега 500 деце код живог народа у тами и у глупости расту! Нијели ово грех већи од вапијућег на небо!

А (чујте!) један од местних шваба сувајција (коловођа) пре неколико дана у име осталих својих другова поднео је дотичној власти молбу, у којој доказује да има у месту 30 сеторо њине деце за школу способне, па моли да се по смислу чланка XXXVIII земаљског наставног закона од год. 1868. А. §. 44. општина нагони, да им засебну школу и то у скоро купљеном тако званом „ишпановом квартиру“ отвори и њиног учитеља издржава.

Ето, нећемо да у овој кући седи српски учитељ — а шта ће мо, ако узморамо у њој гледати швабског?

А за то старовоље неке наше — нека бар у интересу просвете свог будућег млађаног нараштаја — несталу томе на пут да се ова дивна зграда што пре на цркву пренише, за тим колико је нужно дозиди, и обе школе, којих нам садање зграде ништа неваљају, у њу сместе.

Како је сад код нас на прагу „комасација“ то нека зна сваки да ће приликом исте, по смислу горепомеутог закона §. 39. при различавању земаља и делењу пашњака од целог атара стотинити део земље на школе се морат, оценити.

Приходом ове земље §. 38 осниваће се школ. фонд који ће мест. вероисповедне школе дотле потпуно уживати, док се у месту не отвори општинска школа па онда хуја! одмаће по законском §. 44. од тог школ. имања (горепомеутог фонда) основаног по споменутом §. §. 38 и 39 саразмеран део прихода годишње на подизање и издржавање заједничке општинске школе (ако је у месту буде) морати се давати.

Али тако је — док је целокупан територијум, који до близу 14000 катастрални јутара земље износи, у шакама општинским преко 100 и више година био, и докле је општина могла какве је хтела (давајући годишње само по нешто од јарашко и пустарске земље под закуп) за своје школе закладе (фондове) градити и подизати, дотле нехте наша општина — или боље да речем: оно неколико газда у њој — никад ни једне стопе земље у корист својих рођених школа под закуп дати. А све само за то, да њиној неситој марви и овци што више наше остане; јер ову т. i. марву предпоставља газда паор и самој деци својој — и цени је више не — деце — него свега на свету! А како ће му бити, које недај боже! ал ако узмора својом рођеном земљом као што горњи закон јасно каже туђинску школу издржавати? Е ал ко јошт о овом год нас мисли?!

И-ић. У Стр. Паланка 4. априла. — Како су ретки дописници из овог великог места, где на 4000 душа Срба бројимо, то се латих ја, који сам вештији плугу но перу, да укратко обележим стање, у ком се данас налазимо. Данас кад све друге народности за свој опстанак отимљу се, ми боравимо тешки сан. Главни је задатак наш, да свим силама допринесемо да нам наше народне школе као цвет развију се, а то ћемо на овај начин постићи моћи, ако брижљиво пазили будемо, да нам деца наша што уредније школу посеђавају. Но и тога није доста. Дужни смо и у школу заврнути, да видимо како нам деца у наукама успевају, да ли учитељи тачно своју дужност врше, и можемо ли децу нашу свакој личности поверити. Има ваљда и међу нама жита у кукољу, ваљда баш нисмо сви незналице, да незнамо разликовати добру и лошу наставу. Нашто су нам местни школски одбори? ваљда их тек нисмо за параду поставили. Код нас ама бар један одборник да је кад год у школу заврнуо, а хвала богу имамо досад 4 разреда, 3 мушка и 1 женски. У сва 3 мушка разреда учи се онолико, колко у једном женском, небиле се зар могло у најстаријој мушкој школи покрај оно свега 8-моро деце, још и IV-ти разред отворити? Мислим, да не би школски одбор погрешно, ако би дотичног г. учитеља позвао, да отвори и IV-ти разред.

Други пут, о другом чему. Лист вам је мален за то ћу помадо на чешће писати.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

— За последња три месеца дана потучено је у Солунском кадилуку мучки 270 хришћана. Нико не пита ни за што ни кроз што.

— Министар просвете забранио је, да ни једна школа не сме примити помоћи из стране земље.

— У Херцеговини зулум је турски тако порастао да су први људи, главари, оставили кућу и огњиште и пребегли у Црну Гору.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(На матичиној скупштини) о. г. м. решено је осим познатог закључка о селењу Матице да се библиотека матичина по вољи министровој пресели у Пешту. Уједно је контролору матичином одређено 200 ф. награде и овлашћен је одбор матичин да учини што је нужно према тестаменту пок. Јовановићке из Илока.

(Веру православну) примише прошлога месеца сто хиљада Руса, који су у 18. столећу постали унијати.

(Зумунско — сисачка жељезница) неће бити скоро грађена ма да су инжињери изаслани, да уреде пут куд ће ићи жељезница. Сабор маџарски треба о томе да реши хоће ли се градити, а министар је рекао, да ће се то свршавати на сабору, који ће се састати на јесен.

(За јавне патароше) наименовани су за Бечкерек Хацић, за Суботицу Сима Леовић, за Панчево Новаковић, за Тител Фирићаски, за Кикинду Штрелб, за Темшвар Мишић. За Вршац Верзар Јозеф; за Сегедин Јован Балог.

(Кнез Никола) добио је од руског Цара на поклон пароброд, који се зове „Славјани“ који су по заповести царској од рускога дрвета руски душћери градили.

(Шелагић) осуђен је на месец дана затвор ради увреде владе српске.

(Сваки дан после подне) биће како сваке тако и ове године почињући од ускреса до 1. октобра дућани трговачки у Новоме Саду затворени. Ово нарочито јављамо за трговце са села, да би до пудне пазаре своје посвршивали.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Ишла је из штампе пета свеска

„СРБАДИЈЕ“

са овим садржајем:

Текст: Триен спасен. Роман Јаше Пгњатовића, (продужење). — Сирота Ванаћанка од Ђуре Јакшића, (продужење). — Вереница. Приповетка из народног живота од Мила. — Историја света и природне науке од Стојана Бошковића. — Манастири и цркве у Херцеговини. Написао Вук Врчевић (продужење). — Културни језици и владавина језика. Скица дра Брунхофера, (свршетак). — Црнице из Далмације. Написао Анте Данило. — Коста Тријековић. Црногорка с козом. — Руси. — Мил Анђело Буонаротти. — Табор.

Слике: Коста Тријековић. — Црногорка с козом. Слика Јарослава Чермака. — Мушка народна ношња у Русији. — Женска народна ношња у Русији. — Руска лица. — Мил Анђело Буонаротти. — Табор.

Претплата из Аустро — Угарске шаље се на администрацију „Србадије“ (Administration der „Srbadija“ Wien, III Ungargasse Nr. 2), а из Србије на књижару Велимира Валожиха у

Београду. — Годишња је цена листу 6 фор. а. вр. или 72 гр. чарш. на по год. 3. или 36 гр. чар. Ко се претплати на целу годину добија одмах премију „Устанак Таковски год. 1815.“ уз доплату од 1 фор. или 12 гр. чар. — Све свеске, које су до сада изашле могу се још добити.

ЗВАНИЧНЕ ОБЈАВЕ

НА НЕМАЧКОМ ЈЕЗИКУ

излазе од 1. фебруара почињући двапут на недељу, као сепаратан стручно уређен додатак угарског „Централног листа“ (Ungarisches Centralblatt) и то објаве у сабору проглашених закона, наредбе кр. уг. владе и централних власти; даље ћемо доносити стручно уређени извод из званичног листа „Будапешти Кезлењ“ као објаве, позиве да се пријаве они, који имају на исто право наслеђства, стечаје над имањем и упражњеним службама, амортизације, куренде, протоколирање аирама, брисање, разпис за оферте, да се изда или узме што у радњу.

Наше новине, које су општинама, адвокатима, трговцима, лиферантима, и подузимачима од преке потребе, коштају годишње 8 фор. на по године 4 ф.

Пренумерација се шаље: администрацији „Угарског централног листа“ у Буда-Пешту, Золтан-улица бр. 2. (Administration des „Ungarischen Centralblattes“ Budapest Zoltangasse Nr. 2.)

РЕД ПЛОВИДБЕ.

ПУТНИЧКИХ ПАРОВОДА ИЗ НОВ. САДА ОД 12. МАРТА 1875.

У Земун и Београд: уторником и петком после 7 сати у јутро.

У Тител Земун, Београд и Оршаву: уторком и петком око поноћи.

У Пешту: понедељником и петком у 6 сати у јутро, а недељом, средом четвртком и суботом после пола 11 сати пре подне.

Долазак лађи у Н. Сад: Из Пеште уторником, четвртком, петком и недељом у 7 сати у јутро, а уторком и петком око поноћи.

Из Земуна средом, и суботом у пола 11 сати пре подне.

Из Оршаве: понедељником, и петком око 1 сата у јутро.

У Новом Саду 12. марта 1875.

О Г Л А С.

ЗАЈАМ коме треба на неповретна добра по 6% под најбољим условима, нека се обрати само једном коресподенц-картом на „Општи прометни заводу Сентоману. (Sz. Tamás.)

С В Е Д О Ч Б А.

Овим истине ради тврдим, да сам од г. Угљеше Крварића из Ст. Бечеја као заступника фабрике Рапове из Гетингена односно филијала у Њитри сејалку од 13 реди купио, која ј. због свог изврсног квалитета и агодне употребе одлично показала, због чега г. Угљеше Крварићу најтоплију захвалност из јавити, и фабрикат економима за најбољи препоручити морам
У Ст. Бечеју 20. фебруара 1875.

Марко Стефановић
економ из Перлеза.